

Пазар на труда

Андрей Василев

Две групи показатели:

- съдържащи информация за възнаграждението, получавано на пазара на труда
 - средна работна заплата за страната
 - данни от наблюдения на средствата за работна заплата
 - разходи за труд
 - структура на заплатите (по отрасли, по образование и пр.)
- съдържащи информация за количествените характеристики на наличния трудов ресурс
 - работна сила
 - заетост
 - безработица

Има и производни индикатори, напр. коефициент на безработица

- *Работоспособно население* – всички лица на 15 и повече навършени години (или, според някои дефиниции, на възраст между 15 и 65 години)
- *Работна сила (икономически активно население)* – лицата на 15 и повече навършени години, които влагат или предлагат своя труд за производство на стоки и услуги
- *Икономически неактивно население* – онази част от работоспособното население, която не е в работната сила
 - *Обезкуражени лица* – лицата на 15 и повече навършени години, които по принцип биха желали да работят, но не търсят активно работа, защото предполагат, че няма да намерят

- *Заети лица* – лица на 15 или повече години, които за даден период извършват работа срещу заплащане или се водят на работа, макар да не полагат труд през периода поради различни причини (редовен или болничен отпуск, майчинство, лоши климатични условия, стачки).
- Заетите са част от работната сила и включват:
 - работодатели
 - наети лица (извършващи срещу възнаграждение работа за определен работодател, обикновено по някакъв вид договор)
 - самонаети лица (такива, които самостоятелно работят на свободна (частна) практика)
 - неплатени семейни работници (напр. работещи без явно определено заплащане в семейния бизнес)

- *Безработните лица* – лица на възраст от 15 до 74 години, които:
 - ❶ нямат работа за съответния период
 - ❷ активно търсят работа
 - ❸ са на разположение за започване на работа в кратък срок от време
- За всеки от тези критерии има методологически уточнения
 - Пример: „кратък срок от време” се определя като 2 седмици след края на наблюдавания период
- Безработните са също част от работната сила

Основни връзки на пазара на труда

Работоспособно население

- Икон. неакт.насел.

Работна сила (икон. активно население)

- Безработни

Заети

$$(1) \quad \text{Коефициент на безработица} = \frac{\text{Безработни}}{\text{Раб. сила}}$$

$$(2) \quad \text{Коефициент на заетост} = \frac{\text{Заети}}{\text{Работоспос. население}}$$

$$(3) \quad \text{Коефициент на икон. активност} = \frac{\text{Раб. сила}}{\text{Работоспос. население}}$$

Основни показатели за пазара на труда в България

	2005
Работна сила - хиляди	3314
Коефициент на икон. активност - %	49.7
Заети лица - хиляди	2980
в т.ч. наети по трудово и служебно правоотношение	2177
Коефициент на заетост - %	44.7
Безработни лица - хиляди	334
Коефициент на безработица - %	10.1
Обезкуражени лица - хиляди	345
Средна годишна работна заплата на наетите лица - лева	3885
Източник: НСИ	